

4. Ручкина М. В. Субъект риска: социальные способы самозащиты в условиях глобализации : автореф. дис. ... канд. филос. наук : 09.00.11 / М. В. Ручкина. – М., 2009. – 24 с.
Ruchkina M. V. Subekt riska: sozjalni sposoby samozashchity v usloviakh globalizazii [The subject of risk: social self-defense techniques in the context of globalization] : avtoref. dis. ... kand. filos. nauk : 09.00.11 / M. V. Ruchkina. – M., 2009. – 24 p.
5. Сапогова Е. Е. Автобиографический нарратив в контексте культурно-исторической психологии / Е. Е. Сапогова // Культурно-историческая психология. – 2005. – № 2. – С. 63–74.
Sapogova E. E. Avtobiograficheskiy narrativ v kontekste kulturno-istoricheskoy psikhologii [Autobiographical narrative in the context of cultural-historical psychology] / E. E. Sapogova // Culturno-istoricheskay psikhologia. – 2005. – № 2. – P. 63–74.
6. Скрипкина Т. П. Психология доверия : учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений / Т. П. Скрипкина. – М. : Издат. центр «Академия», 2000. – 264 с.
Skripkina T. P. Psikhologia doveria : ucheb. posobie dla stud. vyssh. ped. ucheb. zavedeniy [Psychology of trust] / T. P. Skripkina. – M. : Izdat. zentr «Akademia», 2003. – 264 p.
7. Титаренко Т. М. Особистісні практики конструювання життя / Т. М. Титаренко // Психологічні науки: проблеми і здобутки : зб. наук. ст. Сер. : Психологічні науки: проблеми і здобутки. Вип. 4 / Київ. міжнар. ун-т, Ін-т соц. та політ. психол. НАПН України. – К. : КиМУ, 2013. – С. 226–238.
Titarenko T. M. Osobistisni praktiki construyuvannya zhyttya [Personality practices of life-constructing] / T. M. Titarenko // Psykhologichni nauki: problemy i zdobutki : zb. nauk. st. Ser. : Psikhologichni nauki: problemy i zdobutki. Vyp. 4 / Kyivskiy mizhnarodniy un-t, In-t soz. ta polit. psikhol. NAPN Ukrayini. – K. : KiMU, 2013. – P. 226–238.

УДК 159.95

О. О. Литвиненко

Received February 05, 2014;

Revised April 02, 2014;

Accepted April 12, 2014.

ПЕРСПЕКТИВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ УЗАГАЛЬНЕННЯ І СИСТЕМАТИЗАЦІЇ ЧИТАЧЕМ ЗМІСТУ ТЕКСТУ

Статтю присвячено можливостям вивчення окремих аспектів сприймання людиною літературних текстів, особливостям узагальнення й систематизації

© Литвиненко О. О., 2014

нею прочитаного матеріалу та взаємозв'язку цих особливостей з особистісними рисами і характеристиками читача. При зверненні до літературного тексту читач виступає не лише як носій знання, але і як особистість зі своєю структурою цінностей та динамічних смислових систем. Саме ці якості визначають те, яким чином літературний текст сприймається читачем, яких сфер його особистості він торкається та які емоції викликає. Своєрідність впливу літературного тексту на людину визначається його головною особливістю – тим, що він являє собою художнє відображення реального життя. Значення літературного тексту полягає не в предметному його змісті та сюжеті, а в ставленні читача до прочитаного, яке виявляється в інтерпретації, висновках, припущеннях, відповідях на питання та ін. Сприймаючи літературний текст, читач одночасно поглинає його художню форму, розгорнення художніх образів і багато інших текстуальних аспектів, що становлять цілісний об'єкт перцепції. Саме вивченню процесу сприймання літературних текстів і присвячено цю публікацію. У статті проаналізовано результати досліджень особливостей узагальнення й систематизації прочитаної інформації; розкрито взаємозв'язки між індивідуальними характеристиками читача та специфікою сприймання ним літературних текстів; окреслено діапазон перспективних досліджень у цій сфері.

Ключові слова: сприймання текстів, компоненти сприймання, глибина сприймання, аналітичність сприймання.

Lytvynenko O. O. Prospects of Studying the Reader's Psychological Features of the Text Content Generalization and Systematization. Article is devoted to the possibilities of exploring the certain aspects of human perception of the literary texts, features of generalization and systematization the material and the relationship between these features and traits and characteristics of the reader. While working with the literary text the reader is not only a carrier of knowledge, but also as a person with the structure of values and dynamic semantic systems. Exactly these qualities determine how the literary text would be perceived by the reader, what areas of the personality it would affect, which emotions it would cause. Originality, influence of literary text per person is determined by its main feature – the fact that the text is an artistic reflection of real life. The meaning of a literary text is not only its objective content and plot, but also the relation of a text the reader, which is manifested in the interpretation, conclusions, opinions, answers to questions, etc. Perceiving literary text, the reader simultaneously absorbs its literary form, the disclosure of artistic images and a lot of other textual aspects that make up the complete object of perception. That is why the process of literary texts perception is the subject of this article. There are presented she results of the study of generalization and systematization of information, disclosed the interrelation between individual characteristics and the peculiarities of text perception, outlined a range of promising researches in this area.

Keywords: text perception, components of perception, depth of perception, analyticity of perception.

Литвиненко Е. А. Перспективы исследования психологических особенностей обобщения и систематизации читателем содержания текста. Статья посвящена возможностям изучения отдельных аспектов восприятия человеком

литературных текстов, особенностям обобщения и систематизации ним прочитанного материала и взаимосвязи этих особенностей с личностными чертами и характеристиками читателя. Обращаясь к литературному тексту, читатель выступает не только как носитель знания, но и как личность со своей структурой ценностей и динамических смысловых систем. Именно эти качества и определяют то, каким образом литературный текст воспринимается читателем, какие сферы его личности он затрагивает, какие эмоции вызывает. Своеобразие влияния литературного текста на человека определяется его главной особенностью – тем, что он являет собой художественное отражение реальной жизни. Смысл литературного текста заключается не в предметном его содержании и сюжете, а в отношении читателя к прочитанному, которое проявляется в интерпретации, выводах, заключениях, ответах на вопросы и пр. Воспринимая литературный текст, читатель одновременно поглощает его литературную форму, раскрытие художественных образов и много других текстуальных аспектов, которые составляют целостный объект перцепции. Именно изучению процесса восприятия литературных текстов и посвящена данная публикация. В статье проанализированы результаты исследований особенностей обобщения и систематизации прочитанной информации; раскрыты взаимосвязи между индивидуальными характеристиками читателя и спецификой восприятия ним литературных текстов; очерчен диапазон перспективных исследований в данной сфере.

Ключевые слова: восприятие текстов, компоненты восприятия, глубина восприятия, аналитичность восприятия.

Постановка наукової проблеми та її значення. Аналізуючи літературний текст, як і інші предмети культури, дослідник має справу з матеріальним об'єктом, придатним для чуттєвого осягнення. Текст не зникає і не змінюється при кожному новому зверненні до нього. Сприймання, навпаки, – процес, пов'язаний із безліччю різних зовнішніх чинників та особистісних особливостей суб'єкта. Тому він складно фіксується, щоразу зазнає змін. Вивчаючи особливості сприймання текстової інформації, дослідник стикається, з одного боку, з неможливістю безпосереднього охоплення та нечіткістю рамок явища, а з іншого, – з варіативністю проявів у різних ситуаціях [5]. Усе це значно ускладнює дослідження сприймання, породжує різноспрямовані концепції і гіпотези. Сприймання літературних текстів тісно пов'язане з такими психічними процесами, як розуміння, узагальнення, систематизація (Р. Кирченко, Л. Романовська). Вони, у свою чергу, мають на увазі певне відношення до особистості, суб'єкта діяльності. Тому сприймання різноманітне у своїх проявах і завжди пов'язане із цілями й завданнями діючого суб'єкта. Саме можливостям емпіричного дослідження таких проявів і присвячено цю статтю.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Одним із методів дослідження ефективності взаємодії читача з текстовим матеріалом є аналіз планів текстів, написаних читачами. Ця методика традиційно використовується в дослідженнях особливостей розуміння тексту. У процесі написання плану прочитаного уривку в людини активуються навички структурно-сислового аналізу інформації. На думку О. Леонтьєва, показником найвищого рівня розуміння тексту є вміння узагальнювати його зміст [2, с. 175]. Простий план тексту покликаний відбивати його зовнішню структуру, являючись, по суті, об'єктивацією виконання операції структурування твору. У свою чергу, розгорнутий план є відображенням досліджуваними операції переструктурування тексту. Про глибину сприймання свідчить переструктурування текстового матеріалу, що відтворює зовнішню (сислову) його структуру.

Виходячи з положень когнітивного підходу теорії тексту, що розробляється колективом науковців на чолі з Н. Чепелевою, структурно-сисловий аналіз виступає важливим засобом виявлення розуміння тексту [4, с. 42]. На основі цього аналізу визначають семантичні параметри, що є показниками співвідношення між основними сисловими темами. До основних значеннєвих параметрів відносяться:

- з'ясування мікротем тексту як сислового утворення – дозволяє розкрити сислову тему тексту або його частки й уособлює глибину розкриття змістової теми в цілому;
- співвідношення значеннєвих і текстових елементів – надає уявлення про обсяг сислового поля;
- особливості розвитку теми у сисловому просторі – відображають тематичну розкиданість тексту;
- специфіка переходів від однієї сислової теми до іншої – виявляється в тематичній розірваності тексту;
- наявність переходів сислових рівнів (рефлексивного, теоретичного, фактологічного) – відтворює рівневу розірваність тексту;
- насиченість тексту змістовими наповненнями, сисловими елементами – утворює семантичну щільність.

На цій теоретичній платформі ґрунтується концепція Р. Кириченко, згідно з якою специфіка структурно-сислового аналізу тексту максимально повно виявляється під час складання простого й складного плану тексту, виділення його положень та основної думки [1, с. 69]. Зовнішня структура тексту постає в простому плані й відбиває струк-

турування тексту. Якщо суб'єктові вдаються всі смислові теми та підтеми тексту, можна говорити про повноту сприймання і розуміння. З'ясування внутрішньої структури та його переструктурування виявляє глибину сприймання і розуміння тексту.

На відміну від розуміння тексту, досліджуючи особливості його сприймання, визначається не повнота усвідомлення прочитаної інформації, а специфіка осягнення суті прочитаного й емоційна реакція на сприйнятий матеріал. З огляду на це, в межах дослідження для оцінювання планів ми виділимо дві групи параметрів: глибина, чи поверхневість проникнення в суть прочитаного та раціональність, або інтуїтивність у сприйманні тексту. На перетині цих двох груп показників було виділено чотири типи планів. Схематичну модель типологічних ознак планів представлено на рис. 1. Кожен план можна віднести до одного із чотирьох типів: аналітичного, формального, інтуїтивного та змістовного. Розглянемо детальніше кожен із них.

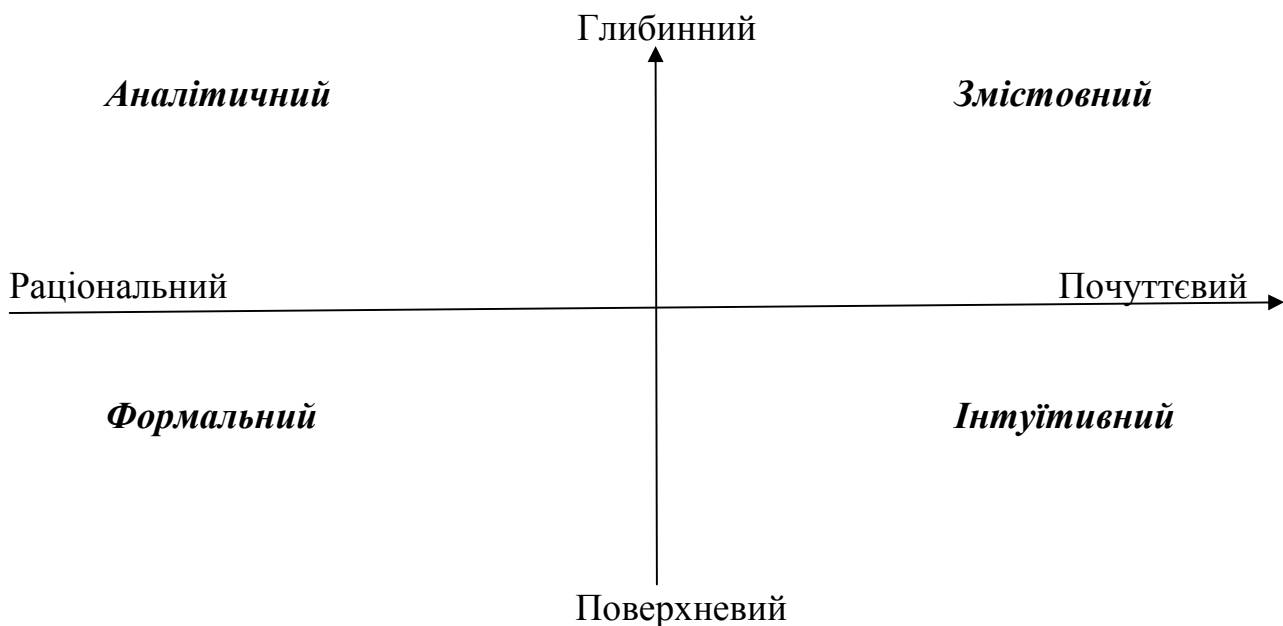

Рис. 1. Типологічна модель планів літературних текстів

План аналітичного типу характеризується поверхневим, раціональним відображенням тексту, основну увагу в якому приділено опису подій, учинків та очевидних фактів. При цьому не робиться особливих спроб осягнути, яку глибинну, приховану ідею автор міг вкласти у свій текст. Такі плани, зазвичай, бувають досить великі за обсягом, із безліччю пунктів і підпунктів. Проте така деталізація може бути пов'язана не тільки з бажанням досліджуваного якнайкраще виконати завдання, але і з його нездатністю до узагальнення.

План формального типу відрізняється поверхневим, раціональним відображенням змісту, під час якого читач не здійснює жодних спроб проникнути в суть тексту, зрозуміти авторський задум, чи бодай детально передати зміст прочитаного. Такі плани здебільшого стислі, складаються із двох-чотирьох реплік і не мають жодних підпунктів.

Написання такого типу планів може бути пов'язане з трьома основними чинниками: 1) небажанням виконувати роботу такого типу; 2) негативним ставленням до конкретного прочитаного уривку; 3) недорозвинутими навичками узагальнення й систематизації прочитаного матеріалу. Крім того, у випадку недорозвиненості навичок роботи з текстом плани зазвичай бувають стислі, формалізовані, часто неінформативні, емоційно-нейтральні. З іншого боку, якщо створення плану формального типу пов'язане з негативним ставленням людини до роботи, або ж до конкретного тексту, план може містити емоційно-забарвлені твердження, так звані «претензії до автора» та висловлення свого ставлення до прочитаного.

Наступним типом плану є інтуїтивний. Він характеризується поверхневим, почуттєвим відображенням змісту, за якого можуть бути залишені поза увагою деякі змістовні моменти, але розкривається суть емоційного стану героїв, їх переживань і роздумів. Іншою суттєвою характеристикою планів інтуїтивного типу являється приділення особливої уваги невисловленим думкам автора й мотивам, котрі могли спонукати його на написання тексту.

Останнім типом плану є змістовний. Принципова ознака такого плану – глибинне, почуттєве відображення змісту; відтворення в плані основних подій, вчинків та мотивів, які спонукали героїв до дій, урахування всіх особливостей тексту та іноді висловлення власної позиції щодо прочитаного.

У рамках авторського дослідження, проведеного у 2011–2013 рр., після визначення належності планів, написаних досліджуваними, щодо одного із чотирьох типів було проведено статистичний аналіз та виявлено взаємозв'язки між провідним компонентом сприймання літературних текстів і навичками узагальнення та систематизації прочитаного матеріалу (котрі виражаються в особливостях складання планів прочитаного матеріалу). Компонентами сприймання є конативний, афективний та когнітивний, який, у свою чергу, об'єднує два чинники: оцінювання складності й оцінювання змістовності тексту. Проце-

дура виокремлення та вивчення компонентів сприймання літературних текстів представлена в наших попередніх публікаціях [3].

У дослідженні взяло участь 298 респондентів, віком від 18 до 45 років (середній показник – 25 років), серед яких нараховувалося 70 % жінок (210 осіб) та 30 % чоловіків (88 осіб). Усі досліджувані є мешканцями великих міст Центрального (Дніпропетровськ, Київ), Східного (Луганськ, Харків) і Південного (Кривий Ріг, Миколаїв) регіонів України та мають вищу освіту, або ж є студентами вищих навчальних закладів.

Дослідження проводилося за допомогою таких методів:

1) теоретичні: аналіз науково-дослідницьких джерел, порівняння, класифікація, синтез результатів дослідження, узагальнення й систематизація наукових даних для з'ясування понятійно-термінологічного поля сприймання тексту та його теоретико-методологічної бази;

2) емпіричні: методики «Шкалювання тексту» (модифікація методики Ю. Сорокіна), «Смисловий аналіз та складання плану тексту», «Виокремлення та опис основної ідеї літературного тексту», 16-RF опитувальник Р. Кеттела;

3) кількісного оброблення: факторний аналіз, метод паралельної факторизації, метод дерев рекурсивного ділення, критерій Шапіро-Уїлка, критерій Крускала-Уоліса, коефіцієнт кореляції Спірмена.

Результати статистичного аналізу взаємозв'язків процесів узагальнення й систематизації змісту прочитаних текстів з індивідуально-психологічними їх особливостями сприймання представлені в таблицях 1–5 окремо для кожного типу тексту. Таблиці містять коефіцієнти кореляції між типом плану і провідним компонентом сприймання, а також показники критерію Крускала-Уоліса (H) та коефіцієнта достовірності розбіжностей (p). Статистично-значимі закономірності виділені кольором. Розглянемо детальніше кожену таблицю.

Таблиця 1

Взаємозв'язок особливостей узагальнення змісту з провідним компонентом сприймання тексту (опис природи)

Компонент сприймання	Тип плану				Коефіцієнт		
	аналітичний	змістовний	інтуїтивний	формальний	H	P	
Конативний компонент	-1,08	-0,50	-2,40	-0,66	7,87	0,049	
Афективний компонент	2,83	3,42	3,15	2,68	7,03	0,071	
Когнітивний компонент	змістовність	2,39	3,88	3,07	2,18	7,75	0,051
	складність	-0,64	-0,56	-2,12	-1,12	5,64	0,13

Аналізуючи відношення між типом плану та провідним компонентом сприймання, було виявлено деякі тенденції. Зокрема, конативний компонент оцінок опису природи має низькі показники, але за умови аналітичного чи почуттєвого планів ці оцінки найменші ($H = 7,87$; $p = 0,049$). Це цілком логічно та може бути пояснено тим, що в тексті з описом природи не описується жодних активних подій і цілеспрямованої діяльності. Саме тому зміст прочитаного відображається у свідомості досліджуваних через призму афективного або когнітивного компонентів. Це свідчить про незначну роль індивідуальних особливостей читачів у процесі сприймання текстів такого типу та провідне значення в цьому процесі змістової наповненості текстового уривку.

Таблиця 2

Взаємозв'язок особливостей узагальнення змісту з провідним компонентом сприймання тексту (опис подій)

Компонент сприймання		Тип плану				Коефіцієнт	
		аналітичний	змістовний	інтуїтивний	формальний	<i>H</i>	<i>P</i>
Конативний компонент		4,57	4,17	3,05	4,19	13,7	0,003
Афективний компонент		-0,37	-0,24	0,74	-0,29	7,06	0,07
Когнітивний компонент	змістовність	2,59	2,65	2,00	2,02	9,15	0,027
	складність	-1,50	-1,06	0,94	-0,83	7,91	0,048

Під час опису подій найбільш вираженим є конативний компонент, але при складанні за цим типом тексту почуттєвого плану цей компонент оцінюється дещо нижче ($H = 13,7$; $p = 0,003$). Змістовність опису подій оцінюється менше, за умови інтуїтивного або формального плану ($H = 9,15$; $p = 0,027$), складність опису подій не є високою і має переважно значення нижче нуля, але при складанні інтуїтивного плану за цим типом тексту його складність оцінюється вище ($H = 7,91$; $p = 0,048$). Отже, у випадках, коли текст оцінюється читачем як беззмістовний, існує тенденція до написання планів формального типу. Тобто, не виділивши для себе суттєвої інформації в тексті, людина зверхньо підходить до складання плану прочитаного. У випадку ж, якщо текст було оцінено як складний, читач намагається компенсувати не до кінця усвідомлені змістові моменти, спираючись у процесі написання плану на власні почуття та інтуїцію.

Таблиця 3

Взаємозв'язок особливостей узагальнення змісту з провідним компонентом сприймання тексту (опис почуттів)

Компонент сприймання	Тип плану				Коефіцієнт		
	аналітичний	змістовний	інтуїтивний	формальний	<i>H</i>	<i>P</i>	
Конативний компонент	-0,38	0,05	-0,15	-1,15	6,00	0,112	
Афективний компонент	1,17	1,73	1,62	1,23	1,96	0,582	
Когнітивний компонент	змістовність	3,57	4,13	3,43	1,92	27,78	<0,001
	складність	0,86	-0,42	-0,54	-1,05	8,52	0,036

Формальний план тексту-опису почуттів є ознакою того, що змістовність цього тексту оцінена невисоко ($H = 27,78$; $p = <0,001$). Складність цього типу текстів оцінюється найвище при складанні аналітичного плану та найнижче при складанні формального плану ($H = 8,52$; $p = 0,036$). У цьому випадку, як і при написанні планів до текстів, що містять опис діяльності, спостерігається зворотний взаємозв'язок між оцінюванням змістовності тексту й інформаційною глибиною написаного плану. Тобто якщо читач не вбачає особливого змісту в прочитаному тексті, він підходить до написання його плану без необхідної ретельності й бажання якнайкраще виконати запропоноване завдання. З іншого боку, оцінюючи текст як складний, досліджувані схильні писати плани аналітичного типу, котрі максимально повно відтворюють очевидні сюжетні лінії.

Таблиця 4

Взаємозв'язок особливостей узагальнення змісту з провідним компонентом сприймання тексту (опис життєвого шляху)

Компонент сприймання	Тип плану				Коефіцієнт		
	аналітичний	змістовний	інтуїтивний	формальний	<i>H</i>	<i>P</i>	
Конативний компонент	0,35	-0,07	0,00	-0,70	9,42	0,024	
Афективний компонент	-1,25	-0,84	-1,05	-1,55	7,46	0,059	
Когнітивний компонент	змістовність	2,47	2,53	2,50	1,17	16,86	0,001
	складність	-0,52	-0,76	0,00	-0,23	0,79	0,853

Оцінка конативного компонента опису життєвого шляху є найнижчою за умови складання формального плану та найвищою при складанні аналітичного плану ($H = 9,42$; $p = 0,024$). Змістовність опису життєвого шляху оцінюється найнижче тими респондентами, які склали за ним формальний план ($H = 16,86$; $p = 0,001$). Отже, якщо текст видається читачеві недостатньо динамічним, він формалізовано

підходить до написання плану. Крім того, тут, як і в трьох попередніх випадках, простежується загальна тенденція написання формальних планів у разі, якщо текст видався досліджуваному недостатньо змістовним. Інші взаємозв'язки виявилися недостатньо сильними, щоб стати основою подальших висновків.

Таблиця 5

Взаємозв'язок особливостей узагальнення змісту з провідним компонентом сприймання тексту (опис роздумів)

Компонент сприймання	Тип плану				Коефіцієнт		
	аналітичний	змістовний	інтуїтивний	формальний	<i>H</i>	<i>P</i>	
Конативний компонент	-0,50	-0,79	-0,11	-0,36	2,10	0,551	
Афективний компонент	0,92	0,71	0,44	0,03	8,08	0,044	
Когнітивний компонент	змістовність	4,02	3,80	3,68	3,03	16,93	0,001
	складність	-0,15	0,09	-0,23	0,01	3,46	0,326

Афективність опису роздумів є найвищою за умови складання аналітичного або змістовного плану і найнижчою – за умови формального плану ($H = 8,08$; $p = 0,044$). Така ж закономірність і для оцінки змістовності: найвища оцінка при аналітичному чи змістовному плані, найнижча – при формальному ($H = 16,93$; $p = 0,001$). Тобто тут повторюється загальна тенденція написання формального плану у випадку, якщо текстовий уривок здався читачеві недостатньо змістовним. Цікавим і досить неочікуваним постає взаємозв'язок між ефективністю сприймання та тенденцією до складання сутнісних планів. Враховуючи те, що цей уривок є описом роздумів, логічними були б взаємозв'язки, зосереджені навколо когнітивного компонента сприймання. Тим не менше, саме емоційне переживання змісту написаного спонукає читачів до написання ретельних деталізованих планів, котрі максимально достовірно відбивають зміст написаного.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Спираючись на представлені вище дані можна виділити деякі загальні закономірності.

1. Особливості систематизації та узагальнення прочитаної інформації дійсно залежать від того, який компонент сприймання виявився провідним під час сприймання літературних текстів.

2. Якщо головним є афективний компонент, досліджувані ретельно та уважно ставляться до складання плану прочитаного, що породжує змістовні й аналітичні плани.

3. Якщо як провідний виступає конативний компонент, досліджувани переважно складають плани аналітичного типу з високим рівнем деталізації та без намагань осягнути й відтворити глибинні задуми автора, його приховані ідеї.

4. Якщо домінує когнітивний компонент сприймання, зокрема його складник – фактор змістовності, здебільшого це приводить до створення змістовного плану, у якому не лише віддзеркалюються всі основні події тексту, але й робляться спроби заглибитись у контекст ситуації та представити деякі глибинні ідеї.

5. Якщо змістовність тексту оцінюється низько, це призводить до створення плану формального типу, який є недостатньо репрезентативним, та свідчить про невміння, або небажання працювати з прочитаним матеріалом. Також у ситуації, коли текст було оцінено як беззмістовний, або недостатньо складний, може бути створено план інтуїтивного типу, тобто такий, котрий більшою мірою орієнтується на почуття й переживання читача, нав'язні текстом, а не на відтворення змісту самого тексту.

6. Отже, орієнтуючись на план, написаний людиною внаслідок прочитання літературного тексту, можна зробити припущення про те, який компонент сприймання є домінуючим. І навпаки, встановивши провідний компонент сприймання, можна робити певні висновки про особливості перебігу процесів узагальнення і систематизації людиною сприйнятого матеріалу.

Врахування представлених вище даних представниками різноманітних професій (психологами, психотерапевтами, педагогами, літературознавцями, культурологами, фахівцями зі зв'язків із громадськістю та ін.) дасть можливість максимально оптимізувати процес сприймання літературних текстів. Це, у свою чергу, сприяє формуванню цілісної, гармонійної особистості, здатної критично оцінювати події навколишнього світу, формувати свою усвідомлену позицію щодо них та оцінювати події через призму загальнолюдських моральних принципів. Такі навички є особливо важливими в контексті сучасних суспільних трансформацій.

Література

1. Кириченко Р. В. Вплив смислової структури тексту на його розуміння студентами : дис. ... канд. психол. наук : спец. 19.00.01 «Загальна психологія, історія психології» / Р. В. Кириченко ; Ін-т психології ім. Г. С. Костюка АПН України. – К., 2004. – 197 с.
Kyrychenko R. V. Vplyv smyslovoi struktury tekstu na iogo rozuminnia studentamy [The impact of semantic structure of a text on the students' understanding of it] :

- dys. ... kand. psykhol. nauk : spec. 19.00.01 «Zagalna psykhologija, istorija psikhologii» / R. V. Kyrychenko ; In-t psikhologii im. G. Kostiuka APN Ukrainy. – K., 2004. – 197 p.
2. Леонтьев А. А. Основы психолінгвістики / А. А. Леонтьев. – М. : Смысл, 2003. – 286 с.
Leont'ev A. A. Osnovy psikholingvistiki [Fundamentals of psycholinguistics] / A. A. Leont'ev. – M. : Smysl, 2003. – 286 p.
3. Литвиненко Е. А. Роль индивидуально-психологических особенностей читателя в процессе восприятия литературных текстов / Е. А. Литвиненко // Актуальные вопросы психологии : материалы V Междунар. науч.-практ. конф. : сб. науч. тр. – Краснодар : [б. и.], 2013. – 196 с.
Litvinenko E. A. Rol' individualno-psikhologicheskikh osobennostei chitatelia v processe vosprijatija literaturnykh tekstov [The role of individual characteristics of the reader in the process of literary texts perception] / E. A. Litvinenko // Aktualnye voprosy psikhologii : materialy V Mezhdunar. nauch.-prakt. konf. : sb. nauch. tr. – Krasnodar, 2013. – 196 p.
4. Чепелева Н. В. Технології читання / Н. В. Чепелева. – К. : Главник, 2004. – 96 с.
Chepeleva N. V. Tekhnologii chitannia [Technologies of the reading] / N. V. Chepeleva. – K. : Glavnyk, 2004. – 96 p.
5. Ширинкина Л. В. Восприятие текста как психологический феномен : дис. ... канд. психол. наук : спец. 19.00.01 «Общая психология, психология личности и история психологии» / Л. В. Ширинкина ; Перм. гос. ун-т. – Пермь, 2004. – 193 с.
Shirinkina L. V. Vosprijatie teksta kak psikhologicheskii fenomen [Text perception as a psychological phenomenon] : dys. ... kand. psykhol. nauk : spec. 19.00.01 «Obshchaja psykhologija, istorija psikhologii» / L. V. Shirinkina ; Perm. gos. un-t. – Perm', 2004. – 193 p.

УДК 159.9:316.6

С. Д. Литвин-Кіндратюк
Received April 26, 2014;
Revised April 30, 2014;
Accepted May 20, 2014.

РИТУАЛЬНА ПОВЕДІНКА В СТРУКТУРІ КОЛЕКТИВНОГО СУБ'ЄКТА: ПСИХОЛОГО-ІСТОРИЧНИЙ АНАЛІЗ

Спираючися на герменевтичну парадигму, ритуальну поведінку особистості трактують як регулярну практику, що конструюється в контексті міжгрупової та міжособистісної взаємодії. Запропоновано модель видів соціального констру-